

Handläggare
Ewa Jungstedt Pilestål
Telefon: 08-508 20 581**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd
2023-04-20

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Enskede- Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.
2. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Anders Carstorp,
stadsdelsdirektörAnna Larsson,
Avdelningschef

Sammanfattning

Detta underlag anger inriktningen för förvaltningens verksamhet under 2024-2026 och anknyter till kommunfullmäktiges tre inriktningsmål. Förvaltningen redovisar strategiska och prioriterade frågor med fokus på faktorer som bedöms ha störst påverkan på verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden. Utgångspunkter är befolkningsutvecklingen, konsekvenser utifrån den pågående inflationen och kriget i Ukraina, andra omvärldsfaktorer samt förändringar i den egna verksamheten.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska stadens budget innehålla en plan för ekonomin för en period om tre år. Den plan som nu är aktuell att ta ställning till omfattar åren 2024 – 2026 och är underlag i arbetet med stadens budget för 2024.

I Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 ska nämnderna beskriva och analysera de kommande årens utveckling och konsekvenserna för staden. Under respektive inriktningsmål ska nämnderna ange strategiska satsningar kopplade till inriktningsmålen under perioden. Planen ska lyfta strategiskt viktiga utvecklingsområden och utmaningar inför framtiden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Administrativa avdelningen i samverkan med övriga avdelningar inom förvaltningen. Ärendet har behandlats i facklig samverkan den 12 april 2023. Nämndens pensionärsråd har också haft möjlighet att lämna synpunkter på ärendet.

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Enskede-Årsta-	
Vantörs stadsdelsnämnd.....	1
Förslag till beslut	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål	5
1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	10
1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	11
1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla.....	11
2 Nämndens verksamhetsområde	12
2.1 Förskoleverksamhet.....	13
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	14
2.3 Äldreomsorg	16
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	17
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	19
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	22
2.7 Ekonomiskt bistånd	23
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	25
2.9 Övrigt.....	26
3 Sammanfattande ekonomisk analys	26
3.1 Drift	27
3.2 Investeringar	29
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	30
4 Lokalförsörjningsplan.....	30
4.1 Sammanfattning.....	30
4.2 Planeringsförutsättningar.....	30
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	31
4.4 Samverkan	31
4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet	32
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	32

4.5.2	Nuläge 31 januari 2023	32
4.5.3	Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	32
4.5.4	Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	32
4.5.5	Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	33
4.6	Pedagogisk verksamhet	33
4.6.1	Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	33
4.6.2	Nuläge 31 januari 2023	34
4.6.3	Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	35
4.6.4	Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	37
4.6.5	Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	37
4.7	Övrig information.....	37
4.7.1	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt.....	37
5	Övriga redovisningar	38

Bilagor

Bilaga 1: SDN 14

Bilaga 2: Klimatinvesteringar 2024-2026

Bilaga 3: Vatteninvesteringar 2024-2026

Bilaga 4: Investeringsönskemål 2024-2026 EÅV

Bilaga 5: Regional boendeplan för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL 2023-2032, Region östra söderort

Bilaga 6: Excelformulär_2023_östra söderort_sammanslaget

Bilaga 7: Regional boendeplan för äldre 2024 med utblick mot 2040, Region östra söderort

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Detta underlag anger inriktningen för förvaltningens verksamhet under 2024-2026 och anknyter till kommunfullmäktiges tre inriktningsmål. Utifrån inriktningsmålen arbetar nämnden för att öka invånarnas delaktighet i samhället, ökad jämställdhet och jämlikhet samt en stärkt trygghet i en hållbar livsmiljö. Stadsdelsnämndens mål är att bidra till en ekonomiskt, miljö- och klimatmässigt samt socialt hållbar stad.

Prioriterade frågor kommande år utifrån budget

Utifrån direktiven till samtliga nämnder och bolagsstyrelser i kommunfullmäktiges budget för 2023-2025 planerar nämnden att utveckla processer och samverkan enligt nedan.

Omställning till en god och nära vård i syfte att ge en samordnad vård som stärker hälsa och förebygger fysisk och psykisk ohälsa

Genom god och nära vård ska den enskildes trygghet, delaktighet och självständighet öka. En del i det är att förebygga att äldre personer skrivs in i slutenvård genom mer riktade insatser och preventiva arbetssätt.

En utmaning för omställningen till god och nära vård är samverkan med regionen, som innebär att två huvudmän har ansvarsområden som delvis överlappar varandra. Det är svårt att få de samverkansöverenskommelser som finns att fungera i praktiken. För att uppnå en god och nära vård anser förvaltningen att hemsjukvården borde kommunaliseras.

Miljö och klimat

Förvaltningen ser ett ökat fokus på klimat och miljöfrågor och ett behov av intensifierat klimat- och miljöarbete. Utifrån ett nytt miljöprogram kommer den lokala planen att uppdateras.

Prioriterade områden kommer bland annat vara att minska energiförbrukningen, implementera handlingsplanen för hållbar plastanvändning och klimatanpassning. Under perioden väntas ett lokalt åtgärdsprogram för skyfallsåtgärder tas fram som möjliggör ett mer strategiskt förebyggande arbete.

Att relevanta miljökrav ställs i upphandlingar och att det finns en god uppföljning av ingångna avtal blir viktigt framöver. Vidare behöver arbetet med avfallsminskande åtgärder intensifieras.

Förvaltningen kommer under perioden behöva byta ut armaturer anpassade för kompaktlysrör som en följd av att kompaktlysrör ska fasas ut i hela EU, då de innehåller kvicksilver.

Säkerställande av nödvändig infrastruktur för både kollektivtrafik och energiförsörjning

Förvaltningen verkar för att stadsdelsområdets invånare ska ha god tillgång till kollektivtrafik, oavsett vilken stadsdel de bor i. Förvaltningen granskar planer och dokument inom ramarna för tunnelbaneutbyggnaden och samverkar med ansvariga i projektgrupper och workshops. Projekten med nya tunnelbanelinjer genom stadsdelsområdet välkomnas eftersom det på sikt kommer skapa helt nya förutsättningar att resa kollektivt för bland annat boende i Östberga.

För att invånarna ska kunna ta sig till kollektivtrafik behöver gång- och cykelvägar ha god framkomlighet under hela året. På senare år har det framkommit att staden behöver utveckla

beredskapen för kraftigt snöfall, översvämningar och annat extremväder.

Det pågår ett omfattande arbete i stadsdelsområdet med att gräva ner luftburna kraftledningar, bland annat utmed Örbyleden, och förvaltningen involveras när ledningar grävs ner i parkmark.

Investeringsbehov och investeringsprioriteringar

Förvaltningen ser ett fortsatt stort investeringsbehov, dels i parker och allmänna platser, dels av verksamhetslokaler. När befolkningen ökar höjs besökstrycket och slitaget i parkerna, vilket leder till ökat reinvesteringsbehov. Ett stort reinvesteringsbehov i stadsdelsområdets parker väntas kvarstå efter 2025 då beviljade medel tar slut.

Vidare finns behov av asfaltering av gångvägar och av kulturparken i Snösätra samt upprustning av lekplatser. Förvaltningen har även utrett en 4H-gård i Rågsveds naturreservat. För att komma framåt i processen behöver den projekteras.

Effektiv lokalförsörjning

Befolkningen i stadsdelsområdet fortsätter att växa och beräknas de kommande tio åren öka med ytterligare 20 000 och på tjugo år med nästan 40 000 invånare. Förvaltningen ser stora utmaningar i kostnadsutvecklingen i flera pågående projekt och i att kunna möta både behov av nya ändamålsenliga lokaler och stadens höga krav på att hålla lokalkostnaderna nere. Hyreskostnaderna väntas öka i både befintliga och nya lokaler.

Det behöver ställas ännu högre krav på samverkan och samplanering mellan olika förvaltningar, till exempel mellan skola och förskola och mellan stadsdelsförvaltningar med samma uppdrag nära områdesgränserna. Befintliga lokaler behöver bevaras och utvecklas istället för att nya byggs och fler lokaler behöver anpassas så att de kan användas till privata verksamheter på kvällar och helger. Kortsiktigt användande av enklare lokaler med tillfälligt bygglov på stadens mark behöver förenklas och accepteras för att möta toppar i till exempel barnantal. Vidare behöver administrativa lokaler anpassas till moderna arbetssätt så att effektiviteten kan öka och lokalytan minska.

Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering

Förvaltningen behöver utveckla arbetet med digitalisering, ständiga förbättringar samt nya innovativa lösningar och arbetssätt för att möta de utmaningar som finns i verksamheterna.

För att tidigt upptäcka barn som behöver stöd ska förvaltningen starta en samverkan mellan fem förskoleenheter, två barnavårdscentraler och socialtjänsten. Genom samverkan ska en gemensam plattform byggas upp för att kontaktvägarna mellan instanserna ska kortas och barn och familjer fortare och lättare ska få rätt stöd.

Avdelning förskola ska vidareutveckla Innovationsarenan för utbildning och undervisning (UU-labbet). Där tas undervisningsmiljöer fram för att utveckla undervisningen, till exempel genom att prova digitala verktyg.

Förvaltningen ser behov av att utveckla GIS- verktyg för både verksamhetslokaler och natur- och parkmark. Planeringsverktyget för förskolor i DpMap kommer under 2023 vidareutvecklas för att kunna användas för fler typer av verksamhetslokaler.

Vidare avser förvaltningen utveckla kartverktyg som stöd vid till exempel hantering av

medborgarförslag. Det handlar om att skapa en geografisk sammanställning över hanterade medborgarförslag och att till exempel utveckla en multikriterieanalys för aspekter som bör vägas in då medborgarförslag utvärderas.

Förvaltningen behöver stärka kunskapen om GIS-verktyg och få ett mer utpekat ansvar för statistik och geodata, för att säkerställa att tillräcklig kompetens finns över tid.

Under 2023 och 2024 kommer förvaltningen implementera det nya planeringsverktyget för budget och prognos. Systemet förväntas bidra till förbättrad budgetuppföljning genom minskad sårbarhet och bättre beslutsunderlag till budgetansvariga chefer.

För att möta framtida ökat behov av äldreomsorg med kvarboende i ordinärt boende behövs fler innovativa lösningar. I Verklighetslabbet testas innovativa lösningar för att ge äldre en tryggare vardag och en ökad möjlighet till delaktighet, självbestämmande och självständighet.

Via Kliniskt träningscentrum (KTC) ges teoretisk och praktisk utbildning inom hälso- och sjukvård resurseffektivt. På så sätt möts framtida ökade krav och behov av specialiserad äldreomsorg.

Förvaltningen samverkar inom informationshantering, både internt och externt, för att tillvarata synergier och skapa förutsättningar för effektiv och innovativ informationshantering.

Vägen till arbete och egen försörjning

Andelen hushåll med ekonomiskt bistånd i stadsdelsområdet har minskat något. Personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd och andelen barnfamiljer med ekonomiskt bistånd är däremot fortsatt hög och utvecklingen väntas fortsätta.

Utifrån hög inflation och den lågkonjunktur som Sverige står inför förutspås arbetslösheten öka och fler kommer behöva arbetsmarknads- och arbetsförberedande insatser. Utvecklingen väntas även medföra ett ökat behov av budget- och skuldrådgivning.

Samverkan med bland annat regionen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsförvaltningen är viktig för att personer med komplexa behov ska komma vidare mot självförsörjning och ökad självständighet samt för att personer i långvarigt bidragsberoende ska få stöd att komma vidare till egen försörjning och för att minska bidragstiderna.

Förvaltningen kommer fortsatt sträva efter att prioritera unga med funktionsnedsättning och med sociala skäl vid tillsättning av feriejobb inom staden.

Näringslivsarbete utifrån stadens näringslivspolicys fyra fokusområden som ska leda till näringslivspolicyns mål och att företagsklimatet ska förbättras

Förvaltningen behöver fortsätta samverka med andra förvaltningar för att bidra till näringslivspolicyns fyra fokusområden. Drift och underhåll av offentliga miljöer ska bidra till att företag trivs och är trygga i stadsdelsområdet och lokala företagare ska ges möjlighet att delta i det trygghetsskapande arbetet.

Förvaltningen deltar i kulturplattformen som är en samverkan med representanter från staden, fastighetsägare och kulturaktörer i Slakthusområdet. Syftet är att området ska fungera väl på kort och lång sikt, till exempel vid evenemang.

Bostäder som alla har råd att bo i

Förvaltningen gör löpande sammanställningar av befintlig bostadssammansättning, för att kunna ge förslag på vilken typ av bostäder som behövs i olika planprocesser. En analys av trångboddhet i Rågsved gjordes under 2022. Förvaltningen vill utveckla denna typ av kunskap till hela stadsdelsområdet då det bedöms kunna bidra till positiva förändringar och minskade sociala klyftor.

Förvaltningen ser behov av fler hyresrätter i stadsdelsområdet. En högre andel hyresrätter påverkar exploateringskontorets projektekonomi, vilket kan påverka grönkompensationsåtgärder och investeringar i allmän platsmark och infrastruktur. Förvaltningen välkomnar därför direktivet i budget för 2023, som innebär att exploateringskontoret kan fördela medel mellan projekt med höga markintäkter, till sådana med lägre markintäkter. Detta möjliggör större investeringar kopplade till bland annat stadsutvecklingsprojektet Fokus Hagsätra-Rågsved.

Fler seniorbostäder ska byggas, vilket kan bidra till ett minskat behov av hemtjänst, skjuta upp behovet av vård- och omsorgsboende samt ge individen ökad livskvalitet. Att öka rörligheten på bostadsmarknaden bland äldre bidrar till en ökad rörlighet inom hela bostadsmarknaden.

Prisökningarna och osäkerheten kring samhällsekonomin utveckling riskerar att leda till större utmaningar för hushåll att hantera sina boendekostnader framöver. Förvaltningens verksamheter behöver därmed ha beredskap för att möta fler personer som har osäkra boendeförhållanden eller riskerar att hamna i hemlöshet. En stärkt samverkan inom förvaltningen är viktig för att personer i behov av stöd ska kunna ta del av insatser i ett tidigt skede och på sikt uppnå en stadigvarande boendesituation. En god samverkan och ett stärkt uppsökande arbete är även av fortsatt vikt för att kunna möta upp personer som befinner sig i akut hemlöshet. Det vräkningsförebyggande arbetet behöver också utvecklas. Barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden behöver fortsatt prioriteras genom tät intern samverkan.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

Förvaltningen behöver arbeta systematiskt för att säkerställa en god kompetensförsörjning utifrån verksamheternas behov för att kunna utveckla och behålla befintliga medarbetare och attrahera nya. Förvaltningen fortsätter att verka för att alla medarbetare ska ha ett långt och hållbart arbetsliv. Såväl demografiska förändringar som flera reformer i den arbetsrättsliga lagstiftningen skyndar på ambitionen att uppnå en högre kontinuitet i bemanningsplaneringen. En strävan är att minska antalet visstidsanställningar och uppnå en större andel trygga anställningar. Stadsdelsförvaltningen ska aktivt arbeta för att öka andelen heltidsanställningar, minska andelen timavlönad personal, koordinera timavlönade regionvis i syfte att erbjuda fler arbetade timmar samt öka andelen undersköterskor inom hela äldreomsorgen. En förväntad effekt på längre sikt är minskad sjukfrånvaro och bättre arbetsmiljö, vilket ger kvalitetshöjningar som kommer invånarna till del.

Ett nytt fokus i arbetsmiljöarbetet inleds 2023 med utveckling och implementering av friskfaktorer. Arbetet syftar till att lyfta fram hälsofrämjande och proaktiva åtgärder och förväntas under kommande år nå fortsatt spridning och ge positiva hälsoeffekter i

verksamheterna. Parallellt fortsätter arbetet för att fånga upp tidiga signaler på ohälsa och uppnå en lägre sjukfrånvaro. Hälsosamtal och stöd från företagshälsovård utgör viktiga instrument i det arbetet. Även arbetet för att förebygga hot och våldssituationer är viktigt och behöver utvecklas för att medarbetare ska ha en god arbetsmiljö.

En förutsättning för framgång med såväl bemanningsplanering som friskfaktorer är att cheferna är väl rustade och ges goda förutsättningar att bedriva ett nära och tillitsbaserat ledarskap med hög tillgänglighet, mod och handlingskraft. Stadens chefsprofil visar vägen tillsammans med förvaltningens arbete för att uppnå en tillitsbaserad styrning. En översyn av förvaltningens organisation och chefsstruktur kommer att ske de kommande åren.

Arbetet utifrån handlingsplanen Förbättrad arbetsmiljö i förskolan för barnskötare och förskollärare fortsätter de kommande åren, likaså en reviderad handlingsplan för förbättrad arbetsmiljö för biståndsbedömare och socialsekreterare. I enlighet med stadens kvalitetsprogram strävar förvaltningen efter en öppen och tillåtande kultur där alla medarbetare tar ansvar för ett aktivt medarbetarskap.

Brottsförebyggande och trygghetskapande arbete samt säkerhetsfrågor

Förvaltningen fortsätter arbeta för att förebygga brott och öka tryggheten i stadsdelsområdet i samverkan med interna och externa parter. Arbetet utgår bland annat från samverkansöverenskommelsen med polisen. Förvaltningen har under en längre tid arbetat generellt med frågor kring trygghet, och särskilt kring Östberga och Rågsved som betecknas som utsatta områden. Invånare har signalerat oro för den våldsamma utvecklingen med stegrat våld samt öppet användande och försäljning av narkotika på vissa platser.

Arbetet mot våldsbejakande extremism fortsätter, likaså arbetet för särskilt utsatta och sårbara brottsoffer. Bedrägerier mot äldre kommer bevakas särskilt.

Förvaltningen driver projekt LOSAM tillsammans med Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. Projektet kommer fortsätta arbeta med gruppen 10-15 år för att motverka rekrytering till kriminalitet.

Mycket tyder på att otillåten påverkan, välfärdsbrott och annan problematik relaterad till den organiserade brottsligheten kommer att fortsätta öka. Frågor om kunskapsutveckling, nya verktyg och anpassad arbetsmetodik lär därför bli mer aktuellt för att hitta vägar att motverka detta.

Desinformation bland invånare är svårhanterligt och vanligt förekommande i utsatta områden. Framöver behöver åtgärdsförslag baseras på forskning och goda exempel för att inte riskera att påverka trygghetsarbetet och den långsiktiga samverkan negativt.

De växande klyftorna i samhället har en åtskiljande effekt som leder till minskad tillit till både myndigheter och grannar¹. I medborgarundersökningen ligger Rågsveds resultat för tillit cirka 20 procentenheter lägre än staden i stort. Det är av stor vikt att staden arbetar för att minska den utvecklingen, särskilt i utsatta områden och bland ungdomar. Platssamverkan samlar aktörer som polis, fastighetsägare och förvaltningar för att skapa en positiv utveckling. Arbetet lägger särskild tyngdpunkt på trygghet, egen försörjning och skolframgång. Ett nytt

¹ [Rapporten Alla får det inte bättre](#)

stadsövergripande ANDTS-program kommer också att påverka det trygghetsskapande arbetet.

Omvärldsläget har påskyndat arbetet med civil beredskap ytterligare. Underhåll av återkommande insatser så som utbildning och övning kan därför komma att bli en utmaning.

Informationssäkerhetsarbetet kommer fokusera på att öka kunskapen och göra det enkelt att hantera stadens information på ett säkert sätt. Informationsklassningar kommer vara fortsatt högt prioriterat. Fokus kommer även ligga på att vidareutveckla rutiner och ge stöd till chefer och medarbetare.

Ett sammanhållet arbete med de mänskliga rättigheterna samt ett öppet och demokratiskt Stockholm med hög delaktighet och inflytande

Förvaltningen behöver fortsätta utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Genom könsuppdelad statistik, jämställdhetsanalyser och hänsyn även till andra faktorer ska arbetet leda till ökad jämställdhet i enlighet med Agenda 2030.

Arbetet med barnrättsperspektivet behöver också fortsätta och utvecklas inom hela förvaltningen. Utöver barnombud på varje förskola och en barnombudssamordnare på varje förskoleenhet ska förvaltningen därför anställa en barnrättsamordnare.

Förvaltningen behöver bli bättre på att upptäcka barn och familjer i behov av stöd. Utifrån det kommer ett arbete inledas där varje förskoleenhet ska genomföra barnkonferenser.

Mötesplatser/verksamheter för unga hbtqia+personer och för unga med funktionsnedsättning behöver utvecklas. Enheten för förebyggande arbete har som mål att hbtq-certifieras i syfte att säkerställa ett gott bemötande av målgrupperna.

Förvaltningen behöver även utveckla delaktighet och inflytande för andra målgrupper. Genom stadsdelsnämndens pensionärsråd och förvaltningens mötesplatser för äldre finns arenor som skulle kunna utvecklas. Former för det nya rådet för funktionshinderfrågor, som från och med 2023 organiseras i samverkan med Skarpnäcks och Farstas stadsdelsnämnder, behöver också säkras så att det får möjlighet till inflytande och delaktighet inom sina intresseområden.

På Medborgarkontoret kommer invånarna att erbjudas samhällsvägledning på teckenspråk .

Förvaltningen kommer även arbeta för att genomföra ett lokalt demokrati- och utvecklingsarbete av ferieungdomar.

1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

Förvaltningen planerar för följande satsningar under perioden:

- Utveckla samverkan och kompetensutveckling mellan förskola och socialtjänst i syfte att säkerställa och stärka barns rättigheter.
- Utveckla fritidsverksamheterna för barn och unga i samarbete med andra aktörer.
- Stärka arbetet med barnrätt utifrån barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv.

- Stärka barns språkutveckling i förskolan.
- Utveckla det förebyggande arbetet med nya arbetssätt.
- Förebygga våld i nära relationer bland unga.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga, bland annat för att förebygga kriminalitet och användning av droger.
- Fokusera på skola och hälsa för familjehemsplacerade barn.
- Utveckla kompetensen för att tillgodose komplexa behov hos personer med funktionsnedsättning.
- Utveckla arbetssätt, insatser och samverkan för personer med funktionsnedsättning
- Fortsätta arbetet med personer som vill lämna en kriminell livsstil och deras anhöriga.
- Fortsätta utveckla samverkan kring och arbetsmetoder för personer med samsjuklighet.
- Utveckla uppföljningen av beslutade insatser.
- Stärka informationsspridning, samverkan med polis samt utveckla uppsökande arbete för att motverka våld i nära relation.
- Utveckla metoder för att fler brukare i långvarigt bidragsberoende och barnfamiljer ska bli självförsörjande.
- Effektivisera administrationen av ekonomiskt bistånd genom utveckling av sociala system.
- Öka den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen.
- Utveckla det uppsökande arbete mot äldre i syfte att bryta social isolering och förebygga ohälsa.
- Öka kvalitet och effektivitet med nya innovativa arbetssätt och fler digitala lösningar.
- Utveckla arbetet med att mäta brukares nöjdhet, upplevelse av trygghet samt delaktighet inom äldreomsorgen.

1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

Förvaltningen planerar för följande satsningar under perioden:

- Uppdatera den lokala miljö- och klimathandlingsplanen.
- Implementera handlingsplanen för hållbar plastanvändning.
- Ha fokus på avfallsminskande åtgärder, återbruk och återvinning.
- Säkerställa att relevanta miljökrav ställs i upphandlingar.
- Minska energiförbrukningen i förvaltningens verksamheter.
- Implementera styrdokumentet för biologisk mångfald.
- Lägga ny asfalt på ett flertal gång- och cykelvägar för att underlätta framkomligheten.

1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

Förvaltningen planerar för följande satsningar under perioden:

- Implementera nytt planeringsverktyg för ekonomisk budget och prognos samt Zoom X för digitala möten.

- Arbeta för att fler ungdomar med funktionsnedsättning och med sociala skäl erbjuds feriejobb.
- Utveckla arbetssätt för att fler ska närma sig arbetsmarknaden och minska antalet långvarigt bidragstagare.
- Utveckla och öka arbetsförberedande insatser.
- Stärka samverkan med Regionen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg för att enskilda ska närma sig arbetsmarknaden.
- Utveckla det vräkningsförebyggande arbetet för att fånga upp enskilda och barnfamiljer.
- Fortsätta utveckla det systematiska kvalitetsarbetet inom förvaltningens verksamheter.
- Öka medarbetares kunskap om informationssäkerhet och dataskydd.
- Utveckla förskolans arbetsmiljö utifrån prioriterade arbetsmiljöområden i syfte att minska sjukfrånvaron samt behålla och rekrytera personal.
- Fortsätta utveckla kompetensen hos medarbetare inom fritidsverksamheterna för att möta dagens ungdomar och deras livssituation.
- Minska antalet visstidsanställningar.
- Utveckla och implementera friskfaktorer i organisationen.
- Arbeta för att uppnå en tillitsbaserad styrning.
- Se över och analysera förvaltningens organisation och chefsstruktur.
- Fortsätta arbetet utifrån handlingsplanen Förbättrad arbetsmiljö i förskolan för barnskötare och förskollärare.
- Arbeta utifrån den reviderade handlingsplanen för förbättrad arbetsmiljö för biståndsbedömare och socialsekreterare.
- Utarbeta en lokal handlingsplan med åtgärdsförslag för klimatanpassning/skyfall.
- Prioritera arbetet med platssamverkan för att öka tryggheten.
- Öka invånarnas tillit till förvaltningens verksamheter.
- Utveckla arbetet med civil beredskap.
- Utveckla tillgängligheten inom samtliga verksamheter.
- Utveckla arbetet med jämställdhets- och barnkonsekvensanalyser.

2 Nämndens verksamhetsområde

Demografi

I Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde bor det cirka 103 300 invånare (december 2021). Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna Bandhagen, Dalen, Enskedefältet, Enskede Gård, Gamla Enskede, Hagsätra, Högdalen, Johanneshov, Rågsved, Stureby, Årsta, Örby och Östberga. Hagsätra-Rågsved är ett av fyra fokusområden i stadens översiktsplan.

Antalet invånare vänta öka med cirka 6 000 fram till 2026 och då uppgå till cirka 110 000.

	2024			2025			2026		
Alder	Kvinnor	Män	Summa	Kvinnor	Män	Summa	Kvinnor	Män	Summa
0 år	655	689	1 344	656	690	1 345	673	709	1 382
1-5 år	3 008	3 167	6 175	3 042	3 198	6 240	3 083	3 213	6 295
6-15 år	5 903	6 157	12 060	5 887	6 164	12 051	5 854	6 183	12 037
16-19 år	2 226	2 387	4 612	2 320	2 461	4 781	2 384	2 481	4 865
20-24 år	2 785	2 751	5 537	2 917	2 855	5 773	3 003	2 974	5 977
25-64 år	31 160	31 533	62 692	31 559	31 934	63 493	31 956	32 299	64 255
65-79 år	5 369	5 186	10 555	5 492	5 271	10 763	5 622	5 354	10 976
80-89 år	1 436	1 003	2 439	1 508	1 077	2 584	1 623	1 185	2 808
90-w	517	160	677	493	159	652	490	159	649
Totalt	53 058	53 033	106 091	53 874	53 809	107 683	54 689	54 556	109 245

Befolkningsutveckling i stadsdelsområdet 2024-2026

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Antal barn 1-5 år väntas öka marginellt i stadsdelsområdet de närmaste åren. På längre sikt förväntas ökningen vara större. Tidigare har barnantalet sjunkit, trots prognoser om ett ökat barnantal. Nu ser förvaltningen ett ökat barnantal inom samtliga enheter och att erbjudna platser accepteras i högre utsträckning.

Från den 1 juli 2023 har kommuner ökade skyldigheter att kontakta vårdnadshavare och erbjuda plats till barn i förskola, utifrån ändringar i skollagen. Kommuner ska informera vårdnadshavare med barn tre-sex år, som inte går i förskola, om förskolans syfte och barnens rätt till förskola. Kommunerna ska även reservera och erbjuda förskoleplats till vissa barn, även om vårdnadshavarna inte har ansökt om det. Det gäller bland annat barn som har bott i Sverige under en kort tid.

Utifrån rådande säkerhetsläge kommer ett utökat arbete, i händelse av kris, genomföras. Det handlar till exempel om att ta fram beredskapslager av livsmedel och handlingsplaner för olika scenarier. Förvaltningen ser också ökade kostnader i form av ökad hyra, högre elkostnader och stigande priser på livsmedel.

Kompetensförsörjning

Ett ökat barnantal i kombination med pensionsavgångar medför ett kommande behov av rekrytering inom förskolan. Under 2024-2026 kommer 84 medarbetare fylla 65, 66 eller 67 år. Det finns vidare en brist på utbildade förskollärare (Skolverkets lärarprognos), varför det är fortsatt viktigt att erbjuda erfarenhetsbaserade utbildningar till medarbetare.

För att erbjuda en god utbildning för alla, i enlighet med Agenda 2030, behöver förvaltningen arbeta med rekrytering och kompetensutveckling. Kompetensutveckling i svenska språket är särskilt för att stärka barns språkutveckling.

För att behålla och rekrytera medarbetare är arbetet med god arbetsmiljö och attraktiv

arbetsgivare viktigt. Det gäller även för rektorer och förvaltningen ser ett behov av att arbeta för att fler medarbetare ska vilja gå vidare och bli chef.

Höga sjuktal är en fortsatt utmaning inom förskolan och ett arbete för att öka frisknärvaron är av stor vikt.

Utmaningar

Varje förskoleenhet står inför utmaningen att planera för bemanning, användning av lokaler och uppbyggnad av organisation utifrån ett varierat barnantal som är svårt att förutsäga. Samtidigt ska arbetet med ökad inskrivningsgrad utvecklas. Mellan vår och höst ändras ofta barnantalet, då en övergång till skolan sker. Tillämpningen av förändringar i skollagen kommer innebära större utmaningar för uppbyggnad av organisation till rätt barnantal. Även om skyldigheten att erbjuda platser finns, blir det svårt att förutsäga hur många som väljer att tacka ja. Förändringarna i skollagen medför behov av ökade resurser för att komma i kontakt med de vårdnadshavare som inte har barn i förskola.

Införandet av ett nytt systemstöd för stadens pedagogiska verksamheter kommer ta stora resurser i anspråk under de kommande åren. Det kommer bland annat innebära kostnader och behov av utbildningsinsatser.

Samtliga förskolenheter deltar i forskningsprogrammet Hållbar förskola för ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Medverkan i programmet bidrar till att möta utmaningarna om hållbarhet i Agenda 2030.

Jämställdhetsarbetet behöver utvecklas så att det sker systematiskt och med ett tydligt syfte inom samtliga förskoleenheter.

Prioriteringar

- Stärka arbetet med barnrätt utifrån barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv.
- Stärka barns språkutveckling.
- Utveckla förskolans arbetsmiljö utifrån prioriterade arbetsmiljöområden i syfte att minska sjukfrånvaron samt behålla och rekrytera personal.
- Utveckla samverkan och kompetensutveckling mellan förskola och socialtjänsten i syfte att säkerställa och stärka barns rättigheter utifrån barnkonventionen.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer

Målgruppen för barn-, kultur- och fritidsverksamheterna väntas öka under perioden.

Stadsdelsförvaltningen har lägre resultat i mätningar om tillit till institutioner och till sitt bostadsområde jämfört med staden i stort. För att vända den negativa trenden avser förvaltningen att fokusera på tillitsskapande insatser bland unga och på ökad kontakt och dialog med civilsamhället.

Bland målgrupperna för förebyggande verksamheter är föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar en grupp som behöver mötesplatser och forum

anpassade för deras särskilda behov. Det behovet ser ut att öka.

Antal ungdomar i övre tonåren väntas öka, vilket medför ett ökat antal besökare på fritidsgårdarna som det behöver finnas beredskap för.

I socialt utsatta områden har barn och unga sämre möjligheter att tillgodogöra sig de positiva effekter som en meningsfull fritid har på deras utveckling. Den öppna fritidsverksamheten har därför ett viktigt uppdrag att uppmuntra ungdomar till fysisk aktivitet. Barn och unga med funktionsnedsättning, flickor med utländsk bakgrund och barn och unga med svagare socioekonomisk bakgrund har identifierats vara mindre fysiskt aktiva och behöver stödjas särskilt, i linje med målen i Agenda 2030 om god hälsa, jämställdhet och minskad ojämlikhet.

För att öka kulturutbudet inom de öppna verksamheterna ska förvaltningen mer aktivt söka medel samt verka för att pedagoger uppmärksammar parkteatrar och sommartorgsprogram och förlägger verksamheten där kulturaktiviteter erbjuds.

Kompetensförsörjning

Det är en stor utmaning att rekrytera utbildad personal, särskilt kvinnor, till fritidsgårdarna. Verksamheterna behöver fortsätta arbeta för att all personal ska ha likvärdig utbildning och arbetsätt.

Utmaningar

En utmaning är att motverka destruktiva maskulinitetsnormer bland barn och unga, ett långsiktigt arbete som fritidsgårdar och fältassistenter påbörjat.

De förebyggande verksamheterna har en utmaning i att nå ut till nyanlända föräldrar, som har haft svårt att hitta till öppna förskolan och föräldrakurser.

Flera förebyggande verksamheter ligger i socialt utsatta områden där kriminalitet förekommer, vilket innebär en utmaning för personalen som arbetar där.

En utmaning är även att människor tenderar att organisera sig mer i lösa nätverk än i traditionella föreningar. Stödet till civilsamhället i form av föreningsbidrag ställer krav på sammanslutningarnas form och administrativa förmåga. Det är svårt att balansera kraven på uppföljning och redovisning med att underlätta för föreningar att söka stöd.

En fortsatt ökning av psykisk ohälsa har märkts under de senaste åren, inte minst bland flickor, vilket framgår av Stockholmsenkäten. Ungdomsmottagningen och fältassistenter arbetar med suicidprevention utifrån en handlingsplan. Idrottsförvaltningen har tagit fram en handlingsplan som går ut på att stärka den psykiska hälsan genom fysisk aktivitet. Förvaltningen kommer att arbeta utifrån denna handlingsplan när den har fastställts.

Prioriteringar

- Förebygga våld i nära relationer bland unga.
- Utveckla fritidsverksamheterna för barn och unga i samarbete med andra aktörer utifrån aktuella behov.
- Fortsätta utveckla kompetensen hos medarbetarna för att möta dagens ungdomar och deras livssituation.
- Prioritera arbetet med platssamverkan för att öka tryggheten.

- Öka invånarnas tillit till förvaltningens verksamheter.

2.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Antalet invånare 80 år och äldre har minskat i stadsdelsområdet, och därmed också behovet av biståndsbedömd äldreomsorg. Behovet av vård- och omsorgsboende visar en fortsatt minskning. År 2025 väntas utvecklingen vända och till 2040 väntas behovet öka med cirka 43 procent.

Den psykiska ohälsan bland äldre är utbredd. Enligt folkhälsokollen upplever cirka 24 procent av de äldre i stadsdelsområdet psykisk ohälsa, jämfört med snittet i länet som är cirka 13 procent. För att nå målet om god hälsa och välbefinnande i Agenda 2030 behöver det riktade uppsökande arbetet utvecklas. Fler kvinnor än män deltar i hälsofrämjande aktiviteter för äldre. För att bidra till målet om jämställdhet i Agenda 2030 behöver fler män ta del av förebyggande insatser.

Kompetensförsörjning

Det finns ett fortsatt behov av att höja kompetensen i svenska språket och digital teknik samt den medicinska kompetensen hos medarbetare. Språksatsningar behöver vara hållbara och ge varaktiga kunskaper i svenska. För att hållbara kunskaper i språk ska kunna erbjudas bör studierna ha ett större inslag av praktik i verksamheten, exempelvis via Kliniskt träningscentrum (KTC).

Undersköterska blir under 2023 en skyddad yrkestitel, och enligt nya regler ska även den fasta omsorgskontakten inom hemtjänsten ha den titeln. Flertalet som är anställda som undersköterskor saknar formell kompetens. Det är en utmaning att rekrytera nya undersköterskor. De flesta undersköterskor utbildas av staden efter att ha anställts som vårdbiträden. Yrket undersköterska behöver bli mer attraktivt för att möta behoven som uppstår i samband med framtida pensionsavgångar. Det är även av största vikt att skapa en central valideringsmodell för undersköterskor i och med att det blir en skyddad yrkestitel.

Det är svårt att rekrytera legitimerad personal. En central handlingsplan i staden behöver tas fram för att säkra kompetensförsörjningen av sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter.

Utmaningar

För att nå personer med psykisk ohälsa behövs ett riktat hälsofrämjande och proaktivt arbete. Dessa personer är ofta svåra att nå, och därför har förvaltningen sänkt åldern för uppsökande arbete samt planerar att införa en äldrekoordinator för att nå fler äldre i behov av stöd. För att lyckas krävs stärkt samverkan med olika aktörer i samhället.

Brukare kommer att behöva ett mer kvalificerat medicinskt omhändertagande och omvårdnad på särskilda boenden. Därför behöver högkvalificerade korttidsplatser i utvalda vård- och omsorgsboenden inrättas inom staden. De ska vara en del av KTC där fortlöpande utbildning och träning erbjuds medarbetare. Staden bör även på central nivå se över gemensamma satsningar för profilboenden.

För att möta framtida behov av omsorg när antalet äldre ökar samt öka äldres självständighet och möjliggöra för äldre att bo kvar i ordinarie boende, behövs en mer specialiserad hemtjänst och tillgång till anpassade seniorbostäder. I detta krävs även en ökad digitalisering för en ökad trygghet i hemmet för den äldre samt en mer effektiv resursförvaltning. I detta inryms exempelvis digital tillsyn.

När antalet äldre med komplexa behov ökar, så ökar efterfrågan på gode män. Förvaltningen ser att långa väntetider för att få en god man medför risker, framför allt för äldre med psykisk ohälsa, demens och våldsutsatthet. Det behöver utredas om staden kan anställa professionella gode män i egen regi.

Uppföljningen av arbetet inom äldreomsorgen behöver utvecklas. Andelen som svarar på Socialstyrelsens brukarundersökning har minskat, samtidigt som andelen som besvaras av enbart annan än den äldre har ökat. Resultatets tillförlitlighet kan därför ifrågasättas. Kvalitetsuppföljning på individnivå betraktas därför som en mer tillförlitlig mätmetod.

För att säkerställa att den nationella handlingsplanen för ökad patientsäkerhet följs bör en stadsövergripande rapport med indikatorer tas fram i syfte att följa upp hälso- och sjukvården. Patientsäkerhetsberättelsen och boendepplanen bör inrymmas i stadens integrerade system för ledning och styrning (ILS) för en mer likvärdig rapportering.

Pandemin har satt fokus på vikten av att arbeta förebyggande för att förhindra smittspridning i omsorgen om äldre. I och med nya föreskrifter från Socialstyrelsen om smittförebyggande åtgärder ser förvaltningen ett behov av stöd i implementeringen av dessa, särskilt hos utförare inom hemtjänst som saknar stöd av vårdhygienisk expertis från Region Stockholm.

Prioriteringar

- Öka medarbetares medicinska kompetens inom äldreomsorgen.
- Utveckla det uppsökande arbete riktat till äldre i syfte att bryta social isolering samt förebygga fysisk och psykisk ohälsa.
- Öka kvalitet och effektivitet med nya innovativa arbetssätt och fler digitala lösningar.
- Utveckla arbetet med att mäta brukares nöjdhet, upplevelse av trygghet samt delaktighet.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer

Den 1 januari 2023 ändrades bestämmelserna om personlig assistans i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Ändringarna gäller bedömningsgrunderna för föräldraansvaret och de grundläggande behoven inom personlig assistans. Lagändringen kan medföra ökade kostnader för kommunerna om fler beviljas insatser. Även arbetsbelastningen för biståndsbedömare kan öka när de nya bedömningsgrunderna ska implementeras, och de kan även medföra behov av kompetensutveckling.

Livslängden för personer med funktionsnedsättning ökar, vilket medför ett ökat behov av boenden för målgruppen. Att pensionsåldern stiger leder till behov av fler platser i daglig verksamhet. Det är också viktigt att arbeta för en fortsatt meningsfull vardag när målgruppen

blir äldre och daglig verksamhet inte längre är aktuell. Socialstyrelsens slutrapport om kompetensen inom bostad med särskild service visar att den behöver höjas. De förändrade behoven hos målgrupperna ställer högre krav på kompetens hos befintlig personal, men även vid nyrekrytering.

Kompetensförsörjning

För att möta brukare med komplexa behov i form av LSS-diagnos i kombination med till exempel psykisk ohälsa, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller missbruk behöver kompetensen höjas hos medarbetarna. Att vara en attraktiv arbetsgivare är också viktigt. Det finns vissa utmaningar i rekrytering av rätt kompetens inom LSS. Kandidater som motsvarar kompetenskraven har ofta höga löneanspråk.

Förvaltningen kan se en utmaning i införandet av tre enhetliga yrkestitlar inom LSS-verksamheterna, såsom kompetensinventering, validering och kompetensutveckling hos medarbetare. Andra utmaningar är att behålla sjuksköterskor i verksamheterna samt kompetensförsörjning av vikarier i verksamheterna kopplat till den nya lagen om anställningsskydd (LAS).

Arbetet för att förebygga hot- och våldssituationer är viktigt för att medarbetare ska ha en god arbetsmiljö och för att brukare ska ha en trygg omvårdnad. För att kunna möta olika situationer som kan uppstå är kontinuerlig uppföljning av arbetsmiljö, kompetens och arbetssätt av stor vikt.

Utmaningar

Det är en utmaning att verkställa beslut inom befintligt avtal inom lagen om valfrihetssystem (LOV-avtal) för personer med komplexa behov samt samsjuklighet. Det är även en utmaning att verkställa beslut om daglig verksamhet för personer som har behov av individuella insatser. När det inte finns möjlighet att verkställa individuell daglig verksamhet behöver förvaltningen hitta andra lösningar som ofta är kostsamma. Lokalfrågan är viktig för att kunna möta ovanstående behov.

En förtätning av staden i kombination med befolkningsökningen medför att personer med behov av bostad med särskild service fortsätter öka vilket leder till ökade kostnader. Organisationen behöver anpassas för att hantera ökningen av särskilda boenden och för att behålla hög kvalitet. Förvaltningen ser idag en utmaning i brist på lokaler samt att det finns behov av fler utförare av daglig verksamhet inom LOV-avtalet. Det behövs ett större utbud av arbetsinriktade insatser och nya arbetssätt som leder till arbete för målgruppen.

Personer med funktionsnedsättning har sämre hälsa än övriga befolkningen. Trots lagstiftning som ska främja hälsa förekommer ojämlikheter. Förvaltningen kommer därför stärka arbetet för att brukare ska ha möjligheter till en god hälsa, vilket bidrar till målen om god hälsa och välbefinnande samt minskad ojämlikhet i Agenda 2030. I takt med att samhället digitaliseras ökar risken för ett digitalt utanförskap. För att uppnå jämlika levnadsvillkor för målgruppen ser förvaltningen ett behov av att utveckla arbetet med digitalisering. Förvaltningen behöver även fortsätta utveckla metoder för att göra korrekta jämställdhetsanalyser, som en del i att bidra till målet i Agenda 2030 om jämställdhet.

Prioriteringar

- Utveckla kompetensen för att bättre kunna tillgodose komplexa behov.
- Förstärka samverkan för att kunna möta alltmer komplexa behov.
- Arbeta för målgruppens rätt till arbete genom att utveckla arbetssätt, insatser och samverkan.
- Prioritera arbetet för möjligheter till en god fysisk och psykisk hälsa för målgruppen.
- Utveckla det digitala användandet.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri**Omvärldsfaktorer**

Ett förslag till ny socialtjänstlag beräknas komma under 2024, där det bland annat ställs större krav på tidiga och förebyggande insatser, tydligare barnrätts- och tillgänglighetsperspektiv samt anges att socialtjänstens arbete ska vila på beprövad erfarenhet och evidens.

Verksamheter kan i större utsträckning behöva kartlägga grupper som kan komma att behöva insatser. Den nya lagen kommer också att medföra behov av kompetensutveckling.

Antalet orosanmälningar om barn och unga ökar varje år och handlar oftast om våld, kriminalitet, droganvändning och psykisk ohälsa. Åldersgruppen 16-19 år prognostiseras öka betydligt, vilket sannolikt kommer leda till ökat antal orosanmälningar och ökad arbetsbelastning för fältassistenter, fritidsgårdar och ungdomsmottagning.

Konsekvenserna av pandemin börjar märkas och bedömningen är att fler barn, unga och föräldrar kommer behöva stöd utifrån bland annat ökad psykisk ohälsa.

I stadsdelsområdet finns det modulhus för kvotflyktingar, som ofta har komplexa behov och stora familjer. Antal ärenden med allvarlig problematik ökar och förvaltningen fokuserar på tidigt stöd till familjer där det bedöms finnas risk för hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet bidrar till målen i Agenda 2030 om jämställdhet samt hälsa och välbefinnande.

Samsjuklighetsutredningen har undersökt hur vård och omsorg kan bli bättre för personer med både psykisk ohälsa och missbruksproblem. Utredningens förslag på lagändringar planeras träda i kraft 2026. Förslagen innebär bland annat en ändrad ansvarsfördelning mellan kommun och region, utökad samverkan samt att kommunen ska utveckla och erbjuda öppenvårdsinsatser utifrån tillgänglig evidens. Om förslagen genomförs kommer berörda verksamheter behöva genomföra påtagliga omställningar och utvecklingsarbete.

Förvaltningen tror att hemlösheten kan öka för de mest utsatta grupperna framöver i takt med inflation och lågkonjunktur, vilket kan medföra ökade kostnader för placeringar på härbärgen och andra tillfälliga boenden. Samsjuklighet skapar behov av en stärkt samverkan mellan samhällets olika instanser liksom en större bredd av boendialternativ.

Personer med funktionsnedsättning har generellt sämre hälsa än övriga befolkningen, och förvaltningen behöver stärka arbetet för att brukare inom socialpsykiatri ska ha bra möjligheter till en god hälsa. Arbetet för att målgruppen i större utsträckning ska få tillgång till den ordinarie arbetsmarknaden behöver också utvecklas i enlighet med målet om god hälsa och välbefinnande samt minskad ojämlikhet i Agenda 2030

Förvaltningen har det senaste året kommit i kontakt med fler våldsutsatta och våldsutövare än tidigare. Förvaltningen ser ett fortsatt behov av att stärka arbetet för att nå fler som utsätts för och utövar våld i ett så tidigt skede som möjligt.

De senaste årens desinformation om socialtjänsten synliggör behov av att socialtjänsten ska vara tillgänglig och sprida information om det arbete som görs. Desinformationskampanjen påverkar såväl arbetsmiljön som klienters tillit till socialtjänsten, vilket i förlängningen kan vara en fara för barn.

Kompetensförsörjning

Det har åter blivit svårare att rekrytera personal med erfarenhet av myndighetsutövning. Det är hög konkurrens om socionomer, vilket innebär att arbetet för socialsekreterares arbetssituation och uppföljning kring medarbetares arbetsmiljö är betydelsefullt för att vara en attraktiv arbetsgivare. Förvaltningen ser även att arbetet utifrån otillåten påverkan är angeläget för att medarbetare ska ha en god arbetsmiljö. En viktig del i arbetet är att kontinuerligt följa upp arbetsmiljön samt att säkerställa kompetens och verktyg hos medarbetare för att kunna möta olika situationer som kan uppstå.

Förvaltningen ser på sikt ett rekryteringsbehov av budget- och skuldrådgivare. Det kan bli en utmaning utifrån att det råder brist på budget- och skuldrådgivare samt då målgruppens komplexitet ökar.

Det är också svårt att rekrytera kvalificerade chefer. Förvaltningen och staden behöver fokusera mer på chefers arbetsmiljö, bland annat utifrån de senaste årens händelser i omvärlden med krig och pandemi, som ställer krav på chefer att kunna bemöta medarbetare i kris.

Både medarbetare och chefer behöver ökad kompetens kring kriminalitet. Förvaltningen behöver också erbjuda relevanta utbildningar kring bedömningsinstrumenten SAVRY och iRISK. Vidare kan en ny socialtjänstlag komma att ställa krav på kompetens som förvaltningen saknar idag.

Utmaningar

Det finns omfattande kriminalitet i stadsdelsområdet och tillgången till droger är hög, vilket medför ökad oro bland invånare och mer kriminalitet. I syfte att fånga upp barn 10-15 år som det finns viss oro för drivs projektet LOSAM (Lokal samordnare) tillsammans med Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. Stockholms stad, polisen och frivården samverkar i Trefas för att minska det dödliga våldet och för att hjälpa dem som vill hoppa av. Förvaltningen kommer under perioden fokusera på att stärka arbetet med att erbjuda stöd för anhöriga till personer med en kriminell livsstil.

Familjer som flytt från Ukraina har ofta komplex problematik med missbruk och psykisk ohälsa.

En utmaning är att de barn och ungdomar som blir utredda och placerade utanför hemmet har en mer komplex problematik och fler diagnoser än tidigare. Det är svårare att hitta jour- och familjehem som klarar av de allt mer vårdkrävande barnen. Förvaltningen har i uppdrag att rekrytera familjehem utifrån de enskilda barnens behov. Resursteamet i Stockholms stad kan

inte leverera familjehem i den utsträckning förvaltningen har behov av och därför planerar förvaltningen att hitta nya arbetsmetoder för att kunna rekrytera fler familjehem. Förvaltningen deltar i ett påbörjat förändringsarbete och familjehemsvården har förstärkts i syfte att kunna rekrytera fler familjehem.

De senaste åren har psykisk ohälsa ökat hos ungdomar, främst hos flickor. De förebyggande verksamheterna behöver därför under kommande år ha ett särskilt fokus på detta.

En annan utmaning är en ökning av hedersrelaterad problematik bland nyanlända och kvotfamiljer, vilket främst drabbar flickor och kvinnor.

Andelen nyanlända flyktingar har minskat, men det bedöms inte minska behovet av samhällsvägledning för målgruppen framöver. Förvaltningen kommer fortsatt behöva prioritera samhälls- och bostadsvägledning särskilt riktad till målgruppen via Medborgarkontoret för att påskynda etableringen på arbets- och bostadsmarknaden.

Förvaltningens öppenvård ska arbeta utifrån beprövade eller evidensbaserade insatser. Eftersom det inte finns vetenskaplig grund för alla insatser som utförs får förvaltningen ofta stödja sig på annat underlag, till exempel kunskap om nyttan med insatser från den egna verksamheten utifrån resultat av systematisk uppföljning. Förvaltningen deltar i socialförvaltningens arbete för att hitta evidensbaserade metoder.

En utmaning är att jämna ut resursfördelningen mellan flickor och pojkar. Pojkar får ta större del av förvaltningens ekonomiska resurser i och med att fler pojkar blir aktuella inom socialtjänsten, att fler pojkar placeras och till högre kostnad.

En förtätning av staden och en växande befolkning kommer ställa högre krav på effektiva verksamheter med nya arbetssätt som bidrar till bästa möjliga resultat för brukarna. Det digitala användandet behöver utvecklas till förmån för brukarnära arbete och det förebyggande arbetet behöver förstärkas. Förvaltningen ser ett ökat behov av att följa upp vad olika insatser leder till.

Bostadsbristen är en fortsatt utmaning som försvårar möjligheterna för hemlösa att hitta varaktigt boende. För att bidra till målen om hälsa och välbefinnande samt minskad ojämlikhet i Agenda 2030 behöver förvaltningen fortsätta säkra tillgången till bostäder för särskilt utsatta grupper. För att i högre grad möjliggöra för personer att ta del av det stöd som finns behöver samverkan stärkas både internt och externt.

Gruppboende för personer med psykisk funktionsnedsättning inklusive dem som har stora omvårdnadsbehov till följd av ålder behöver utvecklas.

Förvaltningen ser att det är fortsatt viktigt att sprida information om våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck samt att ha goda rutiner för att upptäcka våld. Det möjliggör att i ett tidigt skede kunna motivera till och sätta in stödinsatser, både till den som är våldsutsatt och den som utövar våld. Det är en utmaning att nå ut till fler våldsutsatta och att nå våldsutövare i ett så tidigt skede som möjligt. Förvaltningen ser därför ett behov av att fokusera på en starkt samverkan med polis, informationsspridning samt uppsökande arbete.

Prioriteringar

- Utveckla en sammanhållen socialtjänst som ger rätt insats i tid av rätt profession.
- Utveckla det förebyggande arbetet med nya arbetssätt utifrån bästa tillgängliga kunskap.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga, bland annat för att förebygga kriminalitet.
- Fokusera på skola och hälsa för familjehemsplacerade barn.
- Minska ungdomars droganvändning.
- Fortsätta arbetet med personer som vill lämna en kriminell livsstil och deras anhöriga.
- Fortsätta utveckla samverkan och arbetsmetoder för personer med samsjuklighet.
- Utveckla uppföljningen av beslutade insatser.
- Ta fram digitala arbetssätt för att frigöra tid för brukarnära arbete.
- Förstärka arbetet för möjligheter till en god fysisk och psykisk hälsa.
- Stärka informationsspridning, samverkan med polis samt utveckla uppsökande arbete för att motverka våld i nära relation.
- Utveckla tillgängligheten inom samtliga verksamheter.

2.6 Stadsmiljöverksamhet**Omvärldsfaktorer**

Det förväntas en fortsatt hög bostadsproduktion i Enskede-Årsta-Vantör. Befolkningen antas öka under treårsperioden vilket medför ett fortsatt högt tryck i parker, grönområden och naturreservat. När staden förtätas ökar konkurrensen om kvarvarande grönytor. Slitaget ökar när flera grupper ska samsas på samma yta.

I stadsutvecklingsprojekten kommer förslag om nya kostsamma parkkonstruktioner och flexibla ytor som kan användas för olika ändamål sommar och vinter. Man behöver redan på planeringsstadiet säkerställa att den framtida driften blir hanterbar för stadsdelsförvaltningen.

Förordningen om producentansvar för förpackningar träder i kraft i år. Från 2026 ska förpackningsavfall kunna sorteras utomhus i offentliga miljöer där behov av sortering finns, till exempel i större parker där många tar med mat i engångsförpackningar. Kommunens nya ansvar ska finansieras av producentansvarsorganisationerna, men initiala omställningskostnader kan uppstå.

Kompetensförsörjning

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av att säkra kompetens inom miljö och klimat, då dessa frågor blir allt viktigare. Det är fortsatt en hård konkurrens om erfarna och kompetenta parkingenjörer.

Utmaningar

Det finns ett stort behov av upprustning av stadsdelsområdets utemiljöer. Förvaltningen arbetar med en långsiktig planering utifrån parkplanen. Efter 2025 upphör reinvesteringsmedlen som idag står för halva budgeten för upprustning av utemiljöerna. Förvaltningen bedömer att tilldelningen av reinvesteringsmedel behöver fortsätta för att utemiljöerna inte ska bli eftersatta och mindre säkra.

Förvaltningen ska följa trädmålet som bland annat innebär att ett nedtaget träd ska ersättas med två i anlagda parker. Krontäckningsgraden i staden behöver öka. Träd sänker temperaturen vid värmeböljor, omhändertar vatten, binder koldioxid och bidrar till biologisk mångfald, men förvaltningen ser praktiska och ekonomiska utmaningar med att leva upp till trädmålet. Det behövs investeringsmedel för träd. I dagsläget finns plats för nyplanteringar, men på sikt kan det även bli svårt att hitta lämpliga platser.

Enskede-Årsta-Vantörs parkplaner behöver uppdateras år 2025. Det är svårt för stadsdelsförvaltningarna att prioritera en uppdatering av parkplanerna inom parkdriften, då det utgör en kostnad på flera miljoner kronor. Det vore fördelaktigt om det avsattes centrala medel till parkplanerna som förvaltningarna kunde ansöka om och som fördelas utifrån behov.

Nya redovisningsregler innebär att flera kostnader som tidigare kunnat finansieras av investeringsmedel nu ska bekostas med driftmedel, till exempel planeringsutgifter och rivning. I princip alla parkinvesteringsprojekt brukar bära den här typen av kostnader. Staden behöver beräkna hur stor effekt detta kommer att få och omfördela medel från parkinvestering till parkdrift.

Stadsdelsförvaltningarna behöver samordnad hjälp med tjuvtippar, illegala boplatser och, på senare år, dumpning av lustgasbehållare. Det behövs ett helhetsgrepp kring förebyggande metoder, skyltar samt kommunikationskampanjer. I fallet med lustgasbehållare behövs en dialog med externa aktörer för att komma åt producentansvaret.

Genom kommunfullmäktiges mål arbetar förvaltningen ständigt mot de övergripande målen i Agenda 2030, men måluppfyllelsen beror i slutändan på hur väl stadens alla olika förvaltningar och bolag samspelar.

Det är en utmaning att säkerställa att jämställdhetsperspektivet finns med i det löpande stadsmiljöarbetet och att analyser är grundade i fakta. Mer kunskap behövs.

Prioriteringar

- Uppdatera parkplanerna.
- Fortsätta arbeta för en trygg och säker stadsmiljö.
- Lägga ny asfalt på flera gång- och cykelvägar eftersom det är en viktig tillgänglighetsfråga.
- Verka för att en lokal handlingsplan med åtgärdsförslag för klimatanpassning/skyfall tas fram.
- Fokusera på avfallsminskande åtgärder, återbruk och återvinning.
- Implementera styrdokumentet för biologisk mångfald.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

Utifrån hög inflation och den lågkonjunktur som Sverige står inför förutspås arbetslösheten att öka. Högre arbetslöshet, höjda hyror och ökade elkostnader kommer troligtvis leda till ett ökat antal hushåll som behöver ekonomiskt bistånd. Med en ökad konkurrens om arbete får gruppen långtidsarbetslösa än svårare att etablera sig på arbetsmarknaden varpå gruppen med

långvarigt behov av ekonomiskt bistånd förutspås öka. Även den höjda pensionsåldern leder till att fler personer har behov av ekonomiskt bistånd längre. Förvaltningen har sedan pandemin noterat en ökning av personer som vänder sig till budget- och skuldrådgivningen, vilket väntas fortsätta.

Kompetensförsörjning

Det är hög konkurrens om socionomer, vilket innebär att arbetet för socialsekreterares arbetsituation och uppföljning kring medarbetares arbetsmiljö är betydelsefullt för att vara en attraktiv arbetsgivare. Förvaltningen ser även att arbetet utifrån otillåten påverkan är angeläget för att medarbetare ska ha en god arbetsmiljö. En viktig del i arbetet är att kontinuerligt följa upp arbetsmiljön samt att säkerställa kompetens och verktyg hos medarbetare för att kunna möta olika former av situationer som kan uppstå.

Utmaningar

Förvaltningen noterar att antalet bidragstagare minskat men befärrar att denna trend kommer ändras med anledning av lågkonjunkturen. De som är aktuella för ekonomiskt bistånd har fler och mer komplexa behov än tidigare. Det är en utmaning att stödja personer med komplexa behov som psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och/eller missbruksproblem. En förstärkt samverkan både inom förvaltningen och med externa parter såsom psykiatri, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och jobbtorg är central för att öka möjligheten för målgruppen att uppnå självförsörjning och ökad självständighet.

Bostadsbristen är en fortsatt stor utmaning inom staden, särskilt för personer med en svag ställning på hyres- och bostadsmarknaden som ofta hamnar i osäkra boendeförhållanden såsom olovliga andrahandskontrakt. Förvaltningen kommer under perioden att prioritera bostadslösa, barnfamiljer samt personer som kan ha rätt till sjukersättning inom området för ekonomiskt bistånd. Förvaltningen ser även en utmaning i att kunna möta upp det ökade antal personer som kan komma att uppsöka budget- och skuldrådgivningen.

Det förekommer omfattande administration i utredningsarbetet inom ekonomiskt bistånd. Förvaltningen är pilotstadsdel för införandet av digital ansökan om ekonomiskt bistånd, vilket både förväntas underlätta för de som ansöker samt frigöra tid hos handläggare som då kan lägga mer tid på det sociala förändringsarbetet. Större klientfokus bidrar till att uppnå målet om god hälsa och välbefinnande i Agenda 2030 för brukarna.

Prioriteringar

- Utveckla arbetssätt och metoder för att fler brukare i långvarigt bidragsberoende och barnfamiljer ska bli självförsörjande.
- Effektivisera administrationen av ekonomiskt bistånd med hjälp av utveckling av sociala system.
- Utveckla samverkan med andra huvudmän.
- Stärka och utveckla det vräkningsförebyggande arbetet och den interna samverkan i ärenden för att fånga upp enskilda och barnfamiljer.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

Nuvarande osäkra samhällsekonomiska situation med ökad inflation och väntad lågkonjunktur kommer troligen bidra till ett än större behov av arbetsmarknadsinsatser under perioden då arbetslösheten förutspås öka. Särskilt utsatta grupper är personer med kort utbildning, nyanlända, utomeuropeiskt födda kvinnor samt personer med funktionsnedsättning. Behovet av att erbjuda arbetsförberedande insatser som en del i ett långsiktigt stöd väntas öka.

För att öka möjligheten för långtidsarbetslösa att etablera sig på arbetsmarknaden ser förvaltningen ett ökat behov av anpassade arbetsmarknadsinsatser och behov av stärkt samverkan med fler av samhällets aktörer.

Kompetensförsörjning

Ett ökat behov av arbetsmarknadsinsatser och arbetsförberedande insatser kan innebära att behovet av medarbetare med kompetens inom de områdena ökar. Det är även av vikt att medarbetare har rätt kompetens för att möta och stödja personer med komplex problematik för att de ska kunna erbjudas samordnade insatser utifrån individuella förutsättningar.

Utmaningar

När fler personer med ekonomiskt bistånd än tidigare har komplex problematik ökar behoven av arbetsförberedande insatser för att de på sikt ska kunna få en egen försörjning i form av arbete. Den typen av insatser behöver utvecklas för att bidra till målen i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande samt minskad fattigdom. Förvaltningen ser därför även behov av att utveckla samverkan med Jobbtorg, Arbetsmarknadsförvaltningen och Arbetsförmedlingen.

Att erbjudas adekvata arbetsmarknadsinsatser i rätt tid är en viktig faktor för sökande att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Förvaltningen ser en utmaning i att remittera till olika arbetsmarknadsinsatser då det ofta är långa köer, låg kontinuitet och svårt att få en överblick över utbudet av insatser.

En utmaning är de nya reglerna om att OSA-anställningar enbart ska erbjudas inom stadens egna verksamheter vilket ställer höga krav på att fungerande arbetssätt utvecklas för att kunna tillhandahålla tillräckligt med OSA-anställningar.

Förvaltningen noterar att övergången till arbete eller studier på den ordinarie arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning behöver utvecklas. Det är en utmaning att utveckla verksamheterna så att fler personer ska komma ut i egen försörjning. Förvaltningen behöver ta fram nya lösningar och arbetssätt, effektiva former för systematisk uppföljning av utförarverksamheterna samt stärka samverkan med andra huvudmän för att fler ska närma sig arbetsmarknaden.

Allt fler kontakter med myndigheter sker numera digitalt, vilket förutsätter digital kompetens hos invånarna. Det leder till att personer som saknar datorvana riskerar att hamna i ett digitalt utanförskap och har svårt att söka arbete på egen hand. Det är en utmaning för staden i stort att utveckla de digitala förutsättningarna för målgruppen.

Prioriteringar

- Fortsätta erbjuda feriejobb samt arbeta för att fler ungdomar med funktionsnedsättning och med sociala skäl ska erbjudas möjlighet att få feriejobb i stadens regi.
- Utveckla arbetsätt och lösningar för att fler ska närma sig arbetsmarknaden.
- Utveckla och öka arbetsförberedande insatser.
- Stärka samverkan med Regionen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg för att enskilda ska få arbetslivserfarenhet och närma sig arbetsmarknaden.

2.9 Övrigt

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Nämnden tilldelades i budget 2023 en nettodriftbudget om 2 608,2 mnkr, en ökning om 101,8 mnkr i jämförelse med 2022. Budgetramarna för 2024 och 2025 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2023. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella 2022. Nettokostnaderna ökade med cirka 139,5 miljoner kronor från bokslutet 2021 till bokslutet 2022. Under 2022 beviljades nämnden budgetjusteringar om 57,2 mnkr.

Tabell budgetramar			
Anslag (mnkr)	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Kostnader	2 692,3	2 720,6	2 740,5
Drift och underhåll	2 671,5	2 699,8	2 719,7
Avskrivningar	19,7	19,7	19,7
Internräntor	1,1	1,1	1,1
Intäkter	-84,1	-84,1	-84,1
Netto	2 608,2	2 636,5	2 656,4

I förvaltningen arbetar cirka 2 200 tillsvidareanställda. Personalkostnaderna utgör cirka 36 procent av nämndens bruttokostnader. Kostnaderna för köp av verksamhet utgör cirka 34 procent och lokalkostnader cirka 6 procent. Resterande 24 procent avser främst bidrag såsom ekonomiskt bistånd, livsmedel, förbrukningsmaterial, resor och transporter samt it och telefoni.

Om löneökningarna stannar vid 3,0 procent de kommande tre åren innebär det en kostnadsökning på cirka 35,9 miljoner kronor per år, uträknat utifrån personalkostnader för fast anställd personal år 2022 och höjt personalomkostnadspålägg för 2023. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) bedömer däremot att prisbasbeloppet kommer påverkas nästa år till följd av den höga inflationstakten, vilket i sin tur kommer medföra höga pensionskostnader även år 2024 för att därefter minska².

De närmaste åren kommer sannolikt karaktäriseras av en orolig ekonomisk tid med ett ökat kostnadstryck och lågkonjunktur. Den höga inflationen påverkar skatteunderlaget och leder

² [EkonomiNytt nr 3 2023](#)

till en stramare penningpolitik samt en svagare privatkonsumtion. Enligt SKR:s prognos i februari 2023 väntas inflationen sjunka under 2023 och det reala skatteunderlaget beräknas i genomsnitt öka med 1 procent per år 2023–2026. Samtidigt minskar det reala skatteunderlaget med nästan 3 procent under 2023 och först 2025 beräknas det reala skatteunderlaget vara uppe på samma nivåer som år 2022³.

Lågkonjunkturen och den medföljande låga tillväxten i det reala skatteunderlaget medför att förvaltningen ser risker för ekonomiska osäkerheter och medföljande utmaningar under kommande år. Under planperioden kommer det vara viktigt att bevaka eventuella prishöjningar i flertalet sektorer till följd av det försämrade omvärldsläget samt prisutvecklingen på upphandlade tjänster och varor till följd av inflationen.

Förvaltningen kommer anpassa verksamheter och lokaler utifrån behov och ekonomiska förutsättningar för att nå och bibehålla ett utfall inom fastställda budgetramar.

3.1 Drift

Förskoleverksamhet

Andelen lokalkostnader inom förskoleverksamheten beräknas öka med anledning av nya lokaler, hyreshöjningar och indexuppräknning. Underhållsåtgärder i befintliga lokaler genererar även högre hyreskostnader. Förvaltningens funktionsprogram för förskolors utemiljöer kan komma att leda till högre krav både på nya och befintliga gårdar som i sin tur kan generera högre hyreskostnader.

Verksamhet för barn, kultur och fritid

Behovet av förebyggande och öppna verksamheter kommer vara fortsatt stort framöver och kostnaderna för verksamheten väntas öka i samband med att målgruppen växer.

Äldreomsorg

Satsningar på medarbetares kompetens, omstrukturering av servicehus samt planerade nybyggnationer av vård- och omsorgsboenden kommer att påverka ekonomin de kommande åren. Projektering av vård- och omsorgsboenden kommer att medföra kostnader för lokal- och byggnadskonsulter och den planerade avvecklingen av Rågsveds servicehus kommer medföra fortsatt höga kostnader för tomgångshyror.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen planerar fortsatt för en utökning av boenden inom SoL och LSS, ett risktagande då hyresnivån för nya bostäder är högre än för befintliga. Förvaltningen ser fördelar med om staden centralt skulle ta fram ett liknande ersättningssystem för höga hyror som inom förskolan för att öka incitamentet att starta nya gruppboendestäder. Ett ökat bostadsbyggande leder till fler insatser inom daglig verksamhet samt fler turbundna resor.

En utmaning är att det saknas boenden för vissa målgrupper inom LSS i stadens avtal enligt lagen om valfrihetssystem (LOV-avtal). Det medför att förvaltningen behöver avtala om boenden utanför LOV, vilket blir kostnadsdrivande.

³ [MakroNytt nr 1 2023](#)

Turbundna resor är fortsatt en stor kostnadspost men förvaltningen förväntar en kostnadsminskning kommande år till följd av den centrala upphandling som genomfördes 2022.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Inom individ- och familjeomsorg till barn och unga finns stora ekonomiska utmaningar framöver, vilket främst beror på att antal barn i behov av placering ökar. Kostnaderna för boenden och placeringar på HVB riskerar även att öka på grund av inflationen.

Utvecklingen i samhället med ökat skjutvapenvåld, droger och kriminalitet i allt yngre åldrar, liksom samverkan med polis och kriminalvård inom ramen för Trefas, har ökat kostsamma institutionsplaceringar. Ökningen bedöms kvarstå framöver.

Förvaltningen har ett antal mycket barnrika familjer där flera har stora vårdbehov. Dessa familjer bor främst i de så kallade genomgångsbostäderna och innebär dels tidskrävande handläggning, dels höga kostnader för placeringar. Det finns även stora utmaningar att hitta lämpliga familjehem vilket delvis beror på en ökning av individer med komplexa behov och svårigheter. Det kan vara svårt att möta behoven för traditionella familjehem vilket medför att externa och mer kostsamma familjehemsplaceringar behöver göras.

Även inom individ- och familjeomsorg till vuxna kommer Trefas fortsätta, vilket kommer medföra högre placeringskostnader än normalt i de fall individer väljer att delta i avhoppbarverksamheten.

Antal personer som söker akut stöd för att de utsätts för våld i nära relation är fortsatt högt. I det akuta skedet är många i behov av skyddat boende med personal på heltid. Kostnaden för den typen av insatser är ofta mycket hög. Förvaltningen befarar även att hemlösheten kan öka, vilket kan medföra ökade kostnader för placeringar på tillfälliga boenden.

Den ekonomiska situationen i samhället med ökade kostnader för hushållen påverkar inflödet till budget- och skuldrådgivningen då fler söker hjälp. I förlängningen ser förvaltningen att budget- och skuldrådgivning bidrar till lägre kostnader för andra verksamheter inom socialtjänsten genom sin förebyggande verksamhet.

Inom socialpsykiatrin väntas ekonomiska utmaningar med kostnader för boenden och låg intäktsprognos hos utförare. Befintliga avtal och alternativa lokaler ses över med en ambition om att utöka antalet boendeplatser och förbättra resultatet.

Utförarverksamhetens ersättning har ökat de senaste tre åren, men inte i en takt som kompenserar utebliven förändring av peng mellan åren 2015 och 2021. När ersättningsmodellen för sysselsättning ändrades 2022 från fast ersättning till intervaller baserade på nivå genererade brukare med lägre nivåer mindre intäkt. Förvaltningen ser därför fortsatta utmaningar för intäktsnivåer i relation till kostnader, en effekt som kommer att bli mer påtaglig om konjunkturen är fortsatt negativ.

Stadsmiljöverksamhet

De närmaste åren ser förvaltningen en ökning av driftkostnader för parker och grönområden samt räntor och avskrivningar.

Kostnader för betalplan har ökat, framför allt på grund av ny entreprenör, men även på grund av att driftkostnader för boplatser från och med år 2023 ingår i ordinarie budget jämfört med år 2022 då det var en budgetjustering.

Rivningskostnader (ej aktiverbara investeringsutgifter) som förs över från investeringsprojekt till drift är ofinansierade och det finns risk för att den tilldelade driftbudgeten överskrids framöver. Kostnader för räntor och avskrivningar kommer att öka som en följd av den ökade tilldelningen av investeringsmedel. Utöver detta har internränta flerdubblats i år och prognostiseras vara högre än vanligt kommande år.

Ekonomiskt bistånd

Pensionsåldern har höjts vilket för 2023 innebär att ingen född 1958 får ålderspension och innebär en ökad kostnad med cirka 3 mnkr per år för utbetalt bistånd. Ökningen kvarstår 2024 och framåt.

De lättnader på arbetsmarknaden som började urskiljas under 2022 i och med pandemins slut har avstannat till följd av den ekonomiska tillbakagången. Framöver förväntas långtidsarbetslösheten fortsatt vara den största utmaningen.

Den ansträngda bostadssituationen i Stockholm fortsätter påverka både livssituationen för många familjer som lever i ekonomisk utsatthet och kostnaderna för ekonomiskt bistånd genom att boendelösningar i Stockholmsområdet överlag är kostsamma.

En osäkerhetsfaktor är även nyanlända vars etableringsersättning från Försäkringskassan sträcker sig över två år. Om de därefter saknar egen försörjning kan de söka ekonomiskt bistånd. Klarar inte samhället att bistå med insatser som leder till försörjning och boende kan det leda till ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Arbetsmarknadsåtgärder

De förändrade reglerna om vilka arbetsplatser som godkänns för att ta emot OSA-anställda har minskat antalet möjliga arbetsplatser och arbetstillfällen vilket har påverkat möjligheterna att genomföra insatser. Insatserna inom arbetsmarknadsåtgärder är fortsatt viktiga som en del i att motverka att personer riskerar att fastna i långvarig arbetslöshet och i förlängningen långvarigt bidragsberoende.

3.2 Investeringar

Investeringar i stadsmiljö

Följande större parkinvesteringar är prioriterade i samråd med trafikkontoret förutom de nycklade medel tilldelade av kommunfullmäktige i samband med verksamhetsplan 2023. RE avser reinvesteringsmedel.

Objekt	Förbrukat t.om. 2022	Beslutat 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Senare	Totalt
Backen i Östberga	12,7	0,6		4,0			17,3
Grynkvarnsparken	8,0	4,2					12,2
Storängsparken	1,2		4,9	1,5			7,6

Objekt	Förbrukat t.om. 2022	Beslutat 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Senare	Totalt
Vättersdälden	0,0			5,0			5,0
Krokarna Enskede	0,0				0,8	4,5	5,3
Dalbotten	0,0	0,8			9,7		10,5
RE Övrig utrustning	0,4	1,0					1,4
RE Övrigt grönt	0,5	1,0					1,5
RE Parkvägar Grynkvarnsparken	1,8	3,0					4,8
RE Storängsparken	0,0		5,6				5,6
Budget genom fördelningsnycklar	66,2	10,7	10,7	10,7			98,3
Totalt	90,8	21,3	21,2	21,2	10,5	4,5	169,5

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Stadsdelsnämnden planerar inte för större och strategiskt viktiga driftprojekt under planperioden.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

Det är främst två faktorer som styr det framtida behovet av verksamhetslokaler; befolkningsutvecklingen och den politiska viljan. Befolkningen inom stadsdelsområdet fortsätter att öka och den ser inte ut att avta något år fram till år 2040. Om 20 år kommer det bo fler än 140 000 invånare i stadsdelsområdet jämfört med dagens cirka 105 000 invånare. Befolkningsutvecklingen kommer ställa krav på fler lokaler för förvaltningens verksamheter, särskilt vad gäller förskola som kommer behöva öka med 1 000 platser de närmaste tio åren. Förvaltningen kommer även behöva fler parklekar, aktivitetscenter till seniorbostäder, fritidsgårdar, öppen förskola med mera. De flesta tillkommande lokalbehov kommer ske i något av de stora stadsutvecklingsprojekten vilket innebär att alla lokaler kommer vara nybyggda och därav kostsamma. Kostnadsutvecklingen är den främsta utmaningen för att kunna säkerställa att förvaltningen har tillräckligt med ändamålsenliga lokaler till sina verksamheter.

4.2 Planeringsförutsättningar

Förvaltningens strategiska lokalförsörjningsarbete ställer krav på att kontinuerligt revidera och utvärdera befolkningsprognosen och på att hålla sig uppdaterad på tidplaner i de många bostadsbyggnadsprojekten. Då kravet på tillskottet av förskoleplatser ökar i takt med befolkningsutvecklingen måste staden i samverkan hitta lösningar på hur nya förskolor ska kunna byggas trots de ekonomiska förutsättningarna. Förväntan på mindre barngrupper och

större förskolegårdar innebär att kostnaden per barn och år kommer att stiga. Samtidigt blir kraven på ändamålsenlighet och arbetsmiljö högre även i andra verksamhetslokaler vilket gör att lokalkostnaderna kommer att öka även för dem.

År	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Befolkning	106 091	107 683	109 245	110 723	112 462	114 060	115 536	117 240	119 861	122 515

Befolkningsutveckling 2024-2033

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Förvaltningen ser stora utmaningar i hyreskostnadsutveckling både vid omförhandling av befintliga hyresavtal och vid tecknande av nya. Det senaste årets utveckling av bygg- och materialkostnader, konsumentprisindex och räntor har skapat stor osäkerhet i den långsiktiga planeringen hos flera aktörer både inom och utanför kommunkoncernen. För att hålla kostnadsutvecklingen nere behöver i första hand nyproduktion undvikas, det vill säga att befintliga lokaler måste behållas och nya inhyrningar behöver ske i existerande byggnader. Vid de stora stadsutvecklingsprojekten går inte nyproduktion att undvika och då kraven på ändamålsenlighet och arbetsmiljö blir högre för alla verksamheter kommer det bli allt svårare att hitta existerande lokaler att hyra och anpassa.

År	Bedömd hyreskostnad (mnkr)									
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Sammanlagda hyreskostnader	145,4	144,3	161,8	174,8	184,9	189,6	194,1	201,6	205,5	205,5
-varav hyreskostnad för pedagogiska lokaler	97,2	94,9	110,9	122,4	132,5	137,2	140,7	148,2	147,6	147,6

Hyreskostnadsutveckling 2024-2033

4.4 Samverkan

Förvaltningen anser att ökad samverkan mellan fler förvaltningar och bolag inom staden är en förutsättning för att möta framtida behov samtidigt som staden bedriver en kostnadseffektiv lokalförsörjning. Det bör ställas högre krav på samverkan med utbildningsförvaltningen vid ny-, om- och tillbyggnation av skolor för att de som utgångspunkt ska kunna innehålla lokaler för förskola, öppen förskola eller andra kommungemensamma intressen. Förvaltningen anser vidare att stadsdelsförvaltningar generellt behöver samverka mer runt områdena i anslutning till stadsdelsgränserna, särskilt vad gäller lokaler för förskola. För att möta kostnadsutvecklingen krävs mer samverkan både mellan flera stadsdelsförvaltningar och med stadsledningskontoret.

4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Den ökande befolkningen och kraven på att möta kostnadsutvecklingen påverkar alla typer av verksamhetslokaler. Skillnaden mot förskolelokaler är att andra verksamhetslokaler inte styrs av något som liknar barnomsorgsgarantin vilket innebär att prognos för framtida behov inte är lika direkt kopplad till befolkningsprognosen utan utgår mer från politisk vilja. Det saknas funktionsprogram och det finns även färre jämförelseobjekt inom förvaltningen samt att det är andra nyckeltal som mäter kostnadseffektiviteten. Planeringen av verksamhetslokaler som inte är pedagogiska tenderar även att bli mer kortsiktig och kostnadsutvecklingen kan därför komma att påverka ambitionerna i högre grad. Förvaltningen ser ändå ännu större möjligheter till att hitta lösningar i samverkan med andra förvaltningar och privata aktörer för dessa typer av lokaler.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2023

Befintliga lokaler som inte är för pedagogisk verksamhet eller som hör ihop med boenden inom äldre- och social omsorg har olika behov och därigenom är variationen stor. Kraven på ändamålsenlighet och den fysiska arbetsmiljön ökar och det innebär behov av förändringar och upprustningar av befintliga lokaler samtidigt som den ökade befolkningen innebär behov av fler lokaler. Inhyrning av en lokal i nyproduktion innebär naturligt både högre standard och högre kostnader vilket innebär att nya lokaler i första hand behöver sökas i redan byggda hus. Det senare är dock inte möjligt i stadsutvecklingsområdena vilket innebär att även dessa verksamheter måste räkna med betydligt högre lokalkostnader framöver. Särskilt påtagligt är detta för förvaltningens parklekar som är i mycket dåligt skick och där en upprustning till modern standard innebär en årlig hyreshöjning på flera hundra procent. I princip alla verksamhetsområden kommer ha behov av nya lokaler eller av att anpassa befintliga till modern standard.

4.5.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Lokalbehovet tas fram utifrån en nulägesanalys av befintliga lokaler och utifrån den politiska vilja som råder. Då behovet inte har samma koppling till befolkningsprognosen som förskolor blir kostnadsutvecklingen än mer styrande vilket ställer krav på mer samverkan och högre flexibilitet.

4.5.4 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Genom kommunfullmäktiges budget 2023 har förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att placera ett nytt förvaltningskontor i Rågsved i samband med att nuvarande hyresavtal för lokalerna på Slakthusplan löper ut år 2026. Förvaltningen har påbörjat en utredning tillsammans med Micasa för att undersöka möjligheterna att skapa ett nytt förvaltningskontor för 460 medarbetare i Rågsveds servicehus. Visionen är att skapa ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart kontor. Placeringen av ett nytt förvaltningshus i Rågsved styrs främst utifrån behovet av att skapa arbetsplatser i ett socialt utsatt område men även mot bakgrund av

att Slakthusområdet omvandlas till bostadskvarter vilket kommer innebära väsentligt högre hyror i framtiden. Om det går att skapa ett nytt förvaltningskontor i det gamla servicehuset vore det ett bra exempel på samverkan och att använda befintliga lokaler och bostäder för nya ändamål. I samma projekt planerar Micasa att bygga fler seniorbostäder vilket skulle innebära att förvaltningen även skulle driva ett aktivitetscenter i byggnaden. Befintligt Medborgarkontor i Rågsved skulle i så fall kunna ingå som en del av en ny reception till förvaltningshuset.

I det före detta Enskededalens servicehus omvandlar Micasa gamla servicelägenheter till seniorbostäder. I byggnaden kommer det även inrymmas ett aktivitetscenter och en ny lokal för hemtjänsten. Ytterligare aktivitetscenter utreds i anslutning till nya seniorbostäder i Tjärdalen, Årsta och i Slakthusområdet. I Slakthusområdet har även utredning påbörjats för en ny ungdomsmottagning i samverkan med Region Stockholm.

Förvaltningen har redan idag flera lokaler för daglig verksamhet inom både LSS och SoL. Ett par av dem är i nuläget evakuerade till Årsta vård- och omsorgsboende vilket varit ett kostnadseffektivt sätt att använda de lokalerna efter boendets avveckling. Man planerar att riva Årsta vård- och omsorgsboende hösten 2024, vilket innebär att förvaltningen behöver hitta nya lokaler till de dagliga verksamheterna. Planerna är att öka ändamålsenligheten och kostnadseffektiviteten genom att samlokalisera flera av verksamheterna. Utgångspunkten är att hitta lokaler inom det befintliga beståndet.

De flesta av förvaltningens parklekar är i behov av upprustning för att möta dagens krav på fysisk arbetsmiljö. Parkleksbyggnader är också passande lokaler att bedriva öppen förskola i vilket innebär att lokalen behöver uppfylla i stort samma krav som en förskola med höga anpassningskostnader som följd. Att utreda möjligheten att samlokalisera parklek, öppen förskola och någon kvällsaktivitet tror förvaltningen är det mest kostnadseffektiva på sikt. Kvällsaktivitet skulle kunna vara en fritidsgård men även att hyra ut till föreningslivet vilket då även skulle innebära en hyresintäkt för förvaltningen.

De stora stadsutvecklingsområdena inom stadsdelsområdet kommer innebära att även andra verksamheter än förskola kommer behöva ta kostnader för detaljplanearbete och hyreskostnader i nyproduktion vilket innebär att lokalkostnaderna sammantaget kommer ta en allt större del av den årliga budgeten.

4.5.5 Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

I nuläget är det endast förskolelokaler som är planerade under den andra planeringsperioden. Övriga verksamhetslokaler har normalt en kortare planeringshorisont. Mot bakgrund av att befolkningen i stadsdelsområdet beräknas öka även under den andra planeringsperioden kan antas att utvecklingen kommer se ut ungefär som under den första planeringsperioden.

4.6 Pedagogisk verksamhet

4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

I dagsläget råder det balans på totalen mellan antalet platser i förskola och antalet barn i

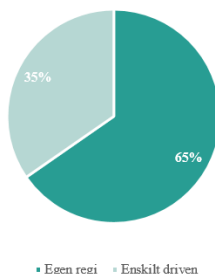
behov av barnomsorg. I vissa stadsdelar som redovisas nedan har barnantalet ökat mer än prognosen vilket gör att alla inte för tillfället kan erbjudas plats inom den stadsdel de önskar. På lite sikt räknar förvaltningen med att den obalansen kommer jämma ut sig. Den största utmaningen ligger i att möta det ökade behovet av förskoleplatser samtidigt som kostnaderna att bygga, och därigenom att hyra, ökar markant. Förvaltningen ser stora svårigheter i att kunna hitta lokaler som följer funktionsprogrammet för förskola, Boverkets riktlinjer och Arbetsmiljöverkets föreskrifter samtidigt som hyreskostnaden inte ska hamna över stadens nuvarande riktlinje för kostnad per barn och år. Särskilt svårt är det i pågående projekt som på bara några år mellan inriktnings- och genomförandeärende kan öka med mer än 50 procent i kostnad. Det nya samverkansavtalet med Sisab ska vara kostnadsneutralt på totalen i staden men för förvaltningen innebär det högre hyreskostnader vilket ytterligare försvårar möjligheten att beställa nya friliggande förskolor.

4.6.2 Nuläge 31 januari 2023

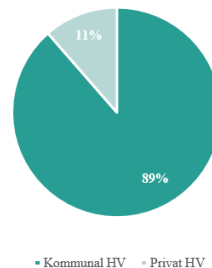
Förvaltningen gör bedömningen att nuvarande lokalbestånd överlag uppfyller kraven på både funktionalitet och ändamålsenlighet, men det finns ett flertal förskolor som är i stora behov av renovering men som får stå tillbaka mot mer prioriterade arbetsmiljöåtgärder.

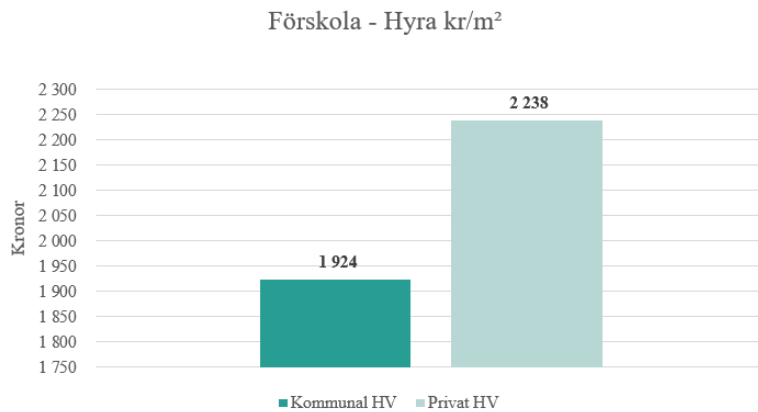
Lokalkostnaderna kommer öka 2023 med cirka 10 procent jämfört med 2022 varav en stor del beror på det nya samverkansavtalet med Sisab och indexuppräknning av hyror. Förvaltningen räknar med liknande procentuella hyreskostnadsökningar i befintligt bestånd kommande år främst på grund av omförhandling av hyresvillkor.

Förskola - Andel barn i egen regi/enskilt driven

Förskola - Andel kvadratmeter
Fördelad på kommunal hyresvärd och privat hyresvärd

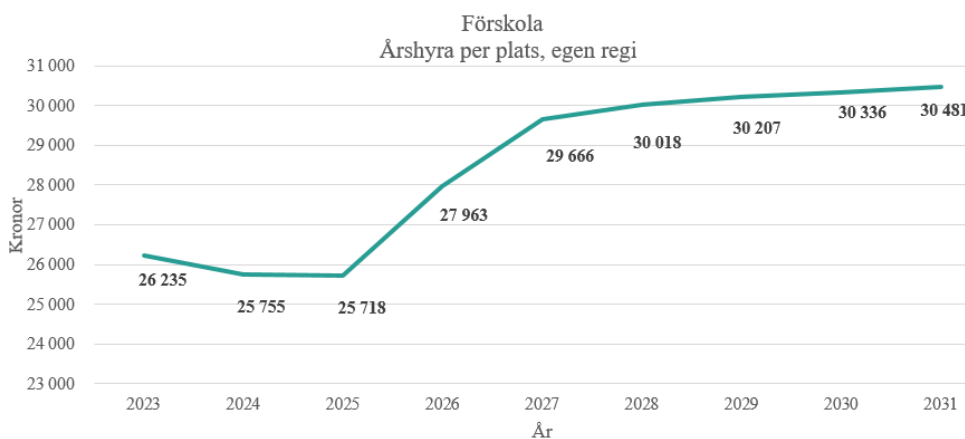
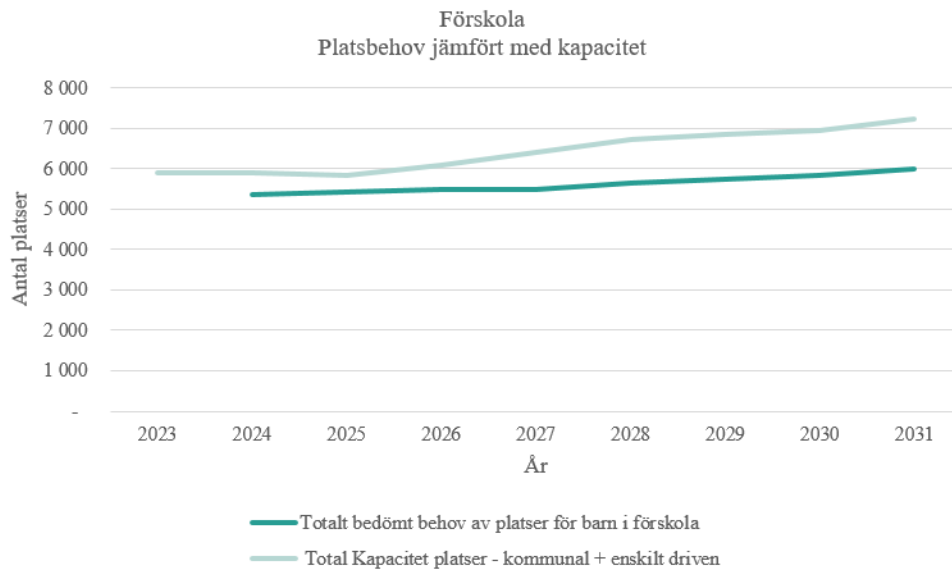

4.6.3 Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

I takt med att nya bostäder står färdiga och befolkningen ökar kommer enligt prognosen även antalet barn i ålder 1-5 år att öka och därigenom även behovet av fler förskolor. Förvaltningen har räknat på en fortsatt genomsnittlig inskrivningsgrad om 87 procent vilket ger en ökning av platsbehov på cirka 600 platser i slutet av den första planeringsperioden. Av de cirka 600 nya platserna antar förvaltningen att cirka 200 barn kommer gå i enskilt driven/fristående förskola. Platsbehovet ser olika ut i olika stadsdelar där även generationsväxling i redan befintlig bebyggelse och inskrivningsgrad spelar en stor roll vilket inte går att förutse med befolkningsprognosen. Ny lagstiftning om förskoleplats till alla barn 3-5 år antas också öka inskrivningsgraden i områden där den idag är lägre än genomsnittet. På kortare sikt kommer barn i vissa stadsdelar behöva gå på förskolor som ligger längre bort från hemmet än man önskar.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Behovet av fler förskoleplatser behöver tas om hand främst genom nybyggnation både som integrerade i bostadshus och som friliggande. Under den första planeringsperioden avvecklas sju antal förskolor på grund av att tillfälligt bygglov löper ut och tolv förskolor avvecklas av andra anledningar. Som framgår av tabellen nedan har flera av de planerade förskolorna koppling till större stadsutvecklingsprojekt eller detaljplaner med många nya bostäder som gör att nyproduktion av förskolelokaler är oundvikligt om förvaltningen ska klara barnomsorgsgarantin. Förvaltningen har i dagsläget inga nya tillfälliga förskolelokaler med tillfälligt bygglov planerade under den första planeringsperioden.

4.6.4 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Behovet av förskoleplatser fortsätter att öka över hela den andra planeringsperioden också. Jämfört med år 2024 kommer det att finnas behov av cirka 2 400 fler platser år 2040. Flera av dessa kommer i de större stadsutvecklingsområdena Slakthusområdet och Årstafältet. Det gör att platsbehoven behöver tillgodoses genom byggandet av nya förskolor och förvaltningen ser redan nu utmaningar i kostnadsutvecklingen och bristen på tillgång till mark för friliggande förskolor med gårdar i enlighet med Boverkets riktlinjer.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Lokalförändringar inom förskola under den perioden beror främst på den ökade befolkningen. Årtalen är bedömningar utifrån Swecos prognos jämfört med exploateringskontorets tidplaner i de olika projekten. Förvaltningen bedömer att samtliga projekt kommer bli av men att tidplanerna än så länge är mycket osäkra.

4.6.5 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2023

Förvaltningen har en bra bild av nuläget för enskilt drivna/fristående förskolor då alla verksamheter söker tillstånd hos utbildningsförvaltningen. I dagsläget finns 2 133 platser i enskilt drivna/fristående förskolor fördelat på 37 enheter. Det utgör 35 procent av det totala antalet platser i stadsdelsområdet.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Förvaltningen har vetskap om en del nya enskilt drivna/fristående förskolor, särskilt kopplat till utvecklingen av Slakthusområdet där två nya privata förskolor med totalt 180 platser beräknas stå klara år 2027 och på Årstafältet där en privat förskola med 64 platser beräknas stå färdig år 2031. Det är troligt att det sker fler förändringar för privata aktörer och förvaltningen antar i dagsläget att fördelningen mellan kommunalt och enskilt drivna/fristående förskolor procentuellt sett kommer vara ungefär densamma under den första planeringsperioden.

4.7 Övrig information

4.7.1 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

Förvaltningen ser kontinuerligt över vilka lokaler som är uppsägningsbara inom de kommande åren för att bedöma möjligheten till kostnadseffektivisering. Mot bakgrund av det senaste årets kraftiga kostnadsökning behöver förvaltningen vara förberedd på att fler hyresvärdar kommer säga upp hyresavtal för omförhandling av hyror och övriga villkor.

5 Övriga redovisningar

Staden som helhet

Nationella minoriteters rättigheter

Att erbjuda förskola på de nationella minoritetsspråken inom stadsdelsområdet är en utmaning, bland annat utifrån behov av förskollärare med kunskaper i de aktuella språken. Förvaltningen ser därför en fördel i att staden tar ett samlat grepp i frågan.

Byggprojekt

Förvaltningen ser en risk att planerade byggprojekt för förskolor inte kommer kunna genomföras på grund av höga kostnader. Det innebär vidare en risk för att det kommer saknas förskoleplatser och att förgäveskostnader uppstår.

Trygghet

Förvaltningen har ställts inför svårigheter då unga kriminella personer och deras anhöriga hotas. Det finns ett behov av stadsövergripande riktlinjer kring vem som ansvarar för att skyddsplacera familjer till kriminella.

Digitalisering

Stockholms stad behöver moderniseras digitalt till exempel avseende att automatisera digitala ansökningar, fastställa föräldraskap och orosanmälningar med mera. Det skulle kunna avlasta medarbetarna, förbättra arbetsmiljön och dessutom ge ökad service till invånarna.

Förvaltningen ser även utmaningar med rekrytering och kompetensförsörjning kopplat till behovet av moderna digitala verktyg för att vara en attraktiv arbetsgivare.

Informationssäkerhet

För att säkerställa en god informationshantering med hög kvalitet ser förvaltningen behov av gemensamma rutiner inom staden där information skapas och hanteras enhetligt.

Förvaltningen ser även ett behov av en stadsgemensam inventering och informationsklassning av system som berörs av NIS 2.

Omvärldsläget medför ett behov av att prioritera incidenthantering för att förebygga och hantera incidenter samt synliggöra risker för åtgärd. Förvaltningen ser ett behov av gemensamma riktlinjer för incidenthantering inom informationssäkerhetsområdet.

Civil beredskap

Kriget i Ukraina visar vikten av fungerande samverkan på alla nivåer i samhället. Det är därför högst sannolikt att stadens förvaltningar och bolag kommer att involveras i större utsträckning lång tid framöver för att stärka den civila beredskapen och samverkan på lokal nivå. Fokus på kunskapshöjande insatser, psykologiskt försvar, kommunikation och övning kommer därför behöva förstärkas. Inom staden lär samtliga medarbetare involveras i arbetet, men i varierande grad.

Välfärdsbrott

Staden behöver fortsätta arbeta för att motverka välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan inom exempelvis upphandling och utbetalning av stöd och bidrag. Genom gemensamma utbildningsinsatser och ökat stöd kommer medvetenheten och kunskapen öka, vilket kommer bidra till ett mer aktivt arbete för att motverka brottsligheten mot välfärdssystemen.

Övrigt

Projekt Snösätra kulturpark kommer att arbeta för att reglera samarbetsformerna för en aktörsdriven kulturpark i Snösätra. Drift- och utvecklingskostnader av kulturparken behöver hanteras inom staden, då det inte ligger inom ramen för stadsdelsförvaltningens ansvarsområde. De undersökningar av mark och grundvatten inom arrendet som förvaltningen genomfört visar att de innehåller föroreningar och marken behöver asfalteras innan en permanent kulturplats kan etableras.

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Förvaltningen har dagligen kontakt med invånarna genom sina många verksamheter. Ett populärt sätt att förbättra sin närmiljö är att använda stadens tyck-till-app. Genom att lämna ett medborgarförslag kan en invånare lyfta sitt förslag eller idé till politisk nivå. Förvaltningen kommer under året se över hanteringen av medborgarförslag i syfte att utveckla processen ytterligare.

Förvaltningen planerar att informera och involvera invånarna mer i stadsdelsområdets utveckling. Dels ska förtroendevalda, förvaltningsledning och nyckelpersoner hålla dialogmöten ute i stadsdelsområdet ett par gånger per år, då invånare kommer att bjudas in och ha möjlighet att ställa frågor om olika teman. Förvaltningen kommer också att genomföra medborgarbudget kring specifika frågor, vilket innebär att invånare får besluta om hur en viss budget ska användas i särskilda projekt.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2023-04-24
Anna Larsson, Avdelningschef	2023-04-11